

לא הייטק אבל יעיל: בהמות משא בשירות הצבא

שימוש בלמות בצה"ל בצפון | במשך זמן מה הפעילו יחידות אחדות של צה"ל למות לנשיאת ציוד לחימה במבצעי ביטחון שוטף בגבול הצפוני וכן במלחמת לבנון השנייה

רס"ן דותן דרוק
רמ"ד יבשה במחלקת תו"ל
וסמג"ד חי"ר

צה"ל הפעיל למשך זמן קצר לְמֹת להעברת אספקה לכוחות בגבול הצפון, אך עד מהרה ויתר על שירותן והחליט להסתפק בסבל החי"ר הממוכן. לעומת זאת בכל הצבאות החשובים בעולם ממשיכים להיעזר בבהמות משא בשל יתרונותיהן הגדולים בשטחים הרריים

מבוא

השימוש בבעלי חיים לצורכי הצבא מוכר כבר משחר ההיסטוריה: הסוס, הגמל והפיל שימשו כדי לשאת פרשים; כלבים שימשו להתרעה על הגעת אויב ולשמירה על כוחות ועל בסיסי צבא; יונים ובעלי כנף אחרים שימשו לדיוור ולמסירת הודעות בין כוחות; בהמות משא, ובהן שוורים, סוסים, פרדות, גמלים ולמות, שימשו להובלת ציוד צבאי במסעות המלחמה.¹

כיום נוספו לבעלי החיים תפקידים חדשים בשירות הצבאות: כלבים מאומנים לא רק גלות חומרי נפץ אלא גם לשאת חומרי נפץ למקומות מסתור של טרוריסטים, דולפינים מאומנים לביצוע משימות חבלה שונות בים ועוד.

זה כמה שנים מתנהל דיון על כך שלוחמי החי"ר נאלצים לשאת ציוד רב מדי - מה שפוגע בניידותם וביכולתם לבצע את משימותיהם. הציוד שהם נושאים, ושמשקלו מגיע לעיתים לעשרות קילוגרמים, כולל, בין היתר, נשק אישי, נשק מסייע גדודי, אמצעי תצפית, תחמושת, מזון ומים.

בצה"ל ובצבאות אחרים בעולם נעשה שימוש בבהמות משא וברכבי משא לנשיאת הציוד. בדרך הזאת מפחיתים מהמשקל שנושא החייל בלי לגרוע מהציוד ומהאספקה החיוניים לו וליחידתו.

במשך זמן מה הפעילו יחידות אחדות של צה"ל למות לנשיאת ציוד לחימה במבצעי ביטחון שוטף בגבול הצפוני וכן במלחמת לבנון השנייה. לאחר המלחמה הוחלט בצה"ל לוותר על שירותן של בהמות המשא האלה. הפתרון שעליו הוחלט בצה"ל - ושכבר מיושם בחלק מהיחידות - הוא שימוש באמצעים ממוכנים לנשיאת אמצעי לחימה וציוד חיוני וכן לפינוי רפואי. הכלי שנבחר נקרא "סבל חי"ר". מטרתו אינה להסיר כליל את הציוד שנושאים הלוחמים על הגב, אלא להפחית ממשקלו. זהו אמצעי שנועד להוסיף על יכולות הנשיאה של הלוחמים, של כוחות הלוגיסטיקה וכן של כלי הרק"ם האורגניים המשמשים את היחידות המתמרנות.

הטענה המרכזית שלי במאמר הזה היא שלמרות כניסתו לשירות של "סבל החי"ר" רצוי לשקול את המשך ההפעלה של בהמות משא בשירות חיילי החי"ר - כפי שנעשה בצבאות גדולים וחשובים. בהמות המשא אינן מיועדות להחליף את "סבל החי"ר" אלא להשלימו.

בהמות משא בשימוש כוחות לוחמים

בהמות משא הן בעלי חיים היכולים לשאת משקל רב, יחסית, בתנאי מזג אוויר ושטח קשים. בהמות המשא העיקריות הן סוסים, פרדות, חמורים, גמלים ולמות. בהמות המשא הנפוצות ביותר בצבאות

אירופה וארה"ב הן פרדות וסוסים. בצבאות שבהן עושים שימוש בבהמות משא קיימים מרכזים שבהם מאמנים אותן לתפקד בסביבת כוח לוחם ולנוע בתנאי השטח האופייניים לאזורים שבהם הן עתידות להיות מופעלות. במרכזים האלה מאמנים גם את מובילי בהמות המשא ומקנים להם ידע בסיסי כיצד לטפל בבהמות, איך מעמיסים עליהן ציוד ואיך פורקים אותו באמצעות מנשאים ייעודיים, כיצד מפנים באמצעותן נפגעים וכיצד מובילים אותן בשטח.²

את בהמות המשא מפעילים בעיקר בשטחים הרריים, שבהם קשה או אף בלתי אפשרי להתנייד באמצעות כלי רכב. כן מפעילים בהמות משא במבצעים שבהם יש לשמור על תנועה חשאית ועל התפרסות שקטה של הכוחות הלוחמים.

ישנם צבאות שבהם בהמות המשא אינן חלק אורגני מהיחידות, אלא הן מוקצות להן בהתאם לצורך. בצבאות אחרים בהמות המשא הן חלק אורגני מהיחידות ללוחמת הרים. כך, למשל, בצבא גרמניה יש בכל גדוד אלפיניסטי מחלקת בהמות משא. המחלקה הזאת היא חלק מפלוגת הסיוע. לכל פרדה במחלקה מוצמד לוחם אחד, אך ישנה גם אפשרות להצמיד לוחם אחד לכל שתי פרדות. רצוי שלא להצמיד לוחמים רבים יותר לכל פרדה, שכן היא נוטה להגיב במקרים כאלה באי־שקט - מה שעלול לפגוע בביצוע המשימה.

כשם שנותנים נעליים מיוחדות ללוחמים בשטח הררי, כך ניתן להוסיף לפרסות של בהמות המשא זיזים שאפשר לקפלם. אלה משפרים את כושר האחיזה של בהמות המשא בסלעים. פרדה יכולה לשאת ציוד במשקל של עד 130 ק"ג ועוד מנשא ייעודי במשקל של 50 ק"ג. יש אפוא צורך בשלוש פרדות כדי לשאת מרגמה 120 מ"מ.

תנועה עם פרדות צריכה להיעשות באופן הבא: חיילי החי"ר נעים בשני טורים מקבילים, וביניהם צועדות הפרדות שנושאות את הציוד. פרדות אינן נבהלות מרעש של ירי, אך קולטות תגובות פחד של הלוחמים ועלולות להיתקף בפחד אף הן ולברוח.

ניתן להגביר את יעילות הפרדה באמצעות אימונים ותרגולים. כך, למשל, האמריקנים והגרמנים לא לקחו איתם לעיראק ולאפגניסטן את הפרדות ה"אורגניות" של יחידותיהם, אלא שכרו פרדות מהאוכלוסייה המקומית והכשירו אותן בתוך זמן קצר לשאת אספקה בעבור הכוחות הלוחמים. דרך הפעולה הזאת מאפיינת בדרך כלל צבאות משלוח, ויש לכך שתי סיבות: הראשונה, קשה להעביר את בהמות המשא מעבר לים; השנייה, ניתן לאמן פרדות מקומיות במהירות ובקלות לבצע משימות סבלות בעבור יחידות צבא.

להלן כמה נתונים על הפרדות:

סיור משוריין כמו ה־Fennek שמצוי בשירות בצבא גרמניה. בצבא אוסטריה, כמו בצבא גרמניה, משתמשים בסוסים הן למשימות סיור והן לנשיאת ציוד.

דוגמאות לשימוש בבהמות משא בעת לחימה

צבאות הודו ופקיסטן⁴

בלחימה בין צבאות הודו ופקיסטן ב־1999 (משבר קרגיל) במרומי ההימלאיה עשו שני הצבאות שימוש בבהמות משא לנשיאת ציוד לחימה ואספקה במרחב הלחימה. לרשות כל גדוד ללוחמת הרים של צבא פקיסטן עמדה כיתת בהמות משא שתפקידה היה לשאת את ציוד הלוחמים ואף את אמצעי הלחימה הגדודיים, ובהם מרגמות ותותחי נ"מ. כן שימשו בהמות המשא לנשיאת אספקה ללוחמים ולפינוי נפגעים.⁵

הלוגיסטיקה של הכוחות ההודיים נשענה על שיירות של פרדות ועל סבלים מתושבי האזור. השיירות האלה נעו בין היישובים שבהם רוכזו מצבורי האספקה לבין הכוחות הלוחמים בפסגות ההרים.⁶

צבא גרמניה

הן במלחמת העולם הראשונה והן במלחמת העולם השנייה עשו הכוחות הגרמניים - ובעיקר הדיוויזיות ללוחמת הרים - שימוש בבעלי חיים לנשיאת אמצעי לחימה, פצועים ואספקה בעת שפעלו בשטחים הרריים.⁷ בעלי החיים היו בחלקם אורגניים (פרדות וסוסים) או מקומיים בהתאם למקום הפעולה (כלבי מזחלות, איילי הצפון וכדומה).

במלחמת העולם השנייה ציודו היחידות הגרמניות ללוחמת הרים במרגמות קלות לטווח של עד 1,100 מטר שאותן ואת תחמושתן נשאו בהמות משא.

לרשות כל דיוויזיה גרמנית ללוחמת הרים עמדו כ־600 בהמות משא: סוסים, ובהם סוסי פוני, פרדות, גמלים, כלבי מזחלות ואיילי הצפון (כל כוח ציוד בבהמות משא בהתאם לשטח שבו פעל. מובן שלא כל בעלי החיים האלה עמדו לרשות כל דיוויזיה בעת ובעונה אחת).⁸

חיילי הרינס מתאמנים עם פרדות לקראת פעילות באפגניסטן | ביחידות הרריות של צבאות שונים מפעילים סוסים למשימות סיור, ואילו יחידות הלוגיסטיקה מצוידות בפרדות

פוחלצים של פרדות משא ועליהן מרגמות 120 מ"מ במוזיאון בהודו המוקדש למלחמת קרגיל (1999) | ישנם צבאות שבהם בהמות המשא הן חלק מיחידות לוגיסטיקה שנותנות שירותים במיוחד בשטחים הרריים

1. פרדה יכולה לשמש בהמת משא החל מגיל 4 שנים ולהמשיך לעבוד ביעילות במשך 15-20 שנה. פרדות חיות בממוצע כ־40 שנה.

2. הפרדות מתאקלמות היטב בגבהים של עד 5,000 מטר, אך זקוקות לתקופת אקלום של שלשה-ארבעה ימים - כמו בני אדם.

3. פרדה צורכת מדי יום 5 ק"ג חציר, 3-5 ק"ג תירס וכ־20 ליטר מים.

כאמור, ישנם צבאות שבהם בהמות המשא הן חלק מיחידות לוגיסטיקה שנותנות שירותים - בהתאם לצורך - לכוחות חי"ר שנשלחים לפעול בשטחים שהעבירות בהם קשה - במיוחד שטחים הרריים. במתכונת הזאת פועלים, למשל, צבא הודו וצבא ארה"ב.

גם צבא עיראק³ הקים יחידות לוגיסטיקה נפרדות שהפעילו בהמות משא. היחידות האלה הוקצו בהתאם לצורך ליחידות חי"ר שלחמו נגד הכורדים בהרים שבצפון המדינה. גדוד לוגיסטיקה כזה של צבא עיראק כלל ארבע פלוגות. בכל פלוגה היו 631 פרדות משא, 131 פרדות לרכיבה ו־549 לוחמים. כל פלוגה כללה חמש מחלקות, וכל מחלקה כללה ארבע כיתות. המבנה הזה הקל על הכפפת יחידות לוגיסטיקה בגודל המתאים ליחידות חי"ר בהתאם לצרכים שלהן. בצבאות אחרים כוללות היחידות ללוחמת הרים - החל מרמת החטיבה - יחידות אורגניות של בהמות משא. כך, למשל, חטיבה הררית בצבא גרמניה כוללת פלוגה של בהמות משא שבה 54 פרדות. הפלוגה מורכבת משלוש מחלקות.

ביחידות הרריות של צבאות שונים מפעילים סוסים למשימות סיור ולהכוונת הכוחות הלוחמים וכן מפעילים פרדות במסגרת יחידות הלוגיסטיקה. סוסי הסיור בצבא גרמניה הם מגזע הפלינגר (Haflinger). אלה סוסים נמוכים, חזקים ועמידים באקלים אלפיני. השימוש בסוסים האלה מאפשר תנועה מהירה בשטח ההררי ובנתיבים קשים במיוחד - דבר שלא ניתן לעשות באמצעות רכב

ציור של כוחות גרמניים מעבירים אספקה בהרי הקווקז במלחמת העולם השנייה | הן במלחמת העולם הראשונה והן במלחמת העולם השנייה עשו הכוחות הגרמניים - ובעיקר הדיוויזיות ללוחמת הרים - שימוש בבעלי חיים לנשיאת אמצעי לחימה, פצועים ואספקה כעת שפעלו בשטחים הרריים

מוקדש עד היום פרק להפעלת בהמות משא, ומוסברות טכניקות שונות לקשירת הציוד עליהן.¹¹

גם במבצעי האחרונים - למשל באפגניסטן - עושה צבא ארה"ב שימוש נרחב בבהמות משא. באפגניסטן משתמשות יחידות אמריקניות - וכן יחידות של צבאות אחרים מהכוח הרב-לאומי - בבהמות משא לנשיאת אספקה לכוחות הלוחמים, בעיקר בשטחים ההרריים.

במהלך הלחימה באפגניסטן פירסם המרכז להפקת לקחים של צבא ארה"ב (CALL - Center of Army Lessons Learned) את מסקנותיו בנוגע ללוחמת הרים.¹² מסקנתו המרכזית היא שיש להפחית ככל האפשר את משקל הציוד שנושאים איתם חיילי הרגלים, שכן גם בלעדיו הם מתקשים לנוע בגלל תנאי השטח הקשים ובגלל האוויר הדליל בפסגות ההרים. כדי שלא להיקלע למחסור באספקה ממליץ המרכז להפקת לקחים להיעזר בבהמות משא.

ואכן הכוחות האמריקניים שעומדים להישלח לאפגניסטן מתאמנים כבר בארה"ב בהפעלת בהמות משא. לאחר מכן הם ממשיכים באימוניהם אלה בבסיסיהם באפגניסטן. הכוחות האמריקניים אינם מביאים את בהמות המשא מארה"ב אלא קונים או שוכרים

גם כיום נעזרים הכוחות הגרמניים בבהמות משא במבצעהם באפגניסטן ובקוסובו. כאמור, הגרמנים אינם מביאים לאפגניסטן את בהמות המשא האורגניות שלהם אלא רוכשים אותן או שוכרים אותן במקום.

בקוסובו משתתפים כוחות גרמניים במבצעים לשמירה על השלום. המבצעים האלה כוללים, בין היתר, הצבת מוצבי תצפית ומחסומים בשטחים הרריים ומושלגים. אל הכוחות המוצבים בהם לא ניתן להגיע באמצעות כלי רכב במשך חודשים אחדים בשנה, והדרך היחידה להעביר להם אספקה היא מהאוויר או באמצעות בהמות משא.

צבא ארה"ב

צבא ארה"ב עושה שימוש בבהמות משא מאז מלחמת האזרחים (1861-1865).⁹ בהמות המשא שימשו באותה המלחמה לנשיאת ציוד לחימה ואספקה לשדה הקרב. השימוש בבהמות המשא העצים את יכולות הלחימה של שני הצדדים - הצפון והדרום. למשל, בהמות משא ניידו תותחים לשדות הקרב. כן הקנו בהמות המשא לשני הצבאות אורך נשימה לוגיסטי: הן שימשו לנשיאת מזון, מים ותחמושת. בחוברות ההדרכה של צבא ארה"ב (Field Manuals)¹⁰

הצבא העברי הראשון זה 2,000 שנה | גדוד נהגי הפרדות - ראשון הגדודים העבריים שהקימו הבריטים במלחמת העולם הראשונה - היה היחידה הצבאית העברית הראשונה שהוקמה מאז נחרב הבית השני

שם. שמונה מחיילי הגדוד נפלו בגליפולי. ההגנה השתמשה בפרדות ובגמלים להובלת אספקה ליישובים בנגב עוד לפני הקמת המדינה. באפריל 1948, בעיצומה של מלחמת העצמאות, הקימו ד"ר חיים אפלבויס וברוך גלעדי, ששירתו קודם לכן בחיל הספר העברי-ירדני, את "שירות בהמות המשא והרכיבה". משימתו הראשונה של השירות החדש, שהוכפף לאגף האפסנאות, הייתה "לרכוש ולרכז פרדות, סוסים ואוכפים להקמת יחידות נהגי בהמות משא... שיוכלו לעמוד במשימות הובלה: העברת תחמושת, מזון, מים ופינוי נפגעים בחדירות עמוקות, בשטחים קשים והרריים"¹³. כדי שיוכל לבצע את משימתו קיבל השירות סמכות להחרים בעלי חיים לצורכי ביטחון, ומיד הוא החל לרכז סוסים ופרדות. השירות כונה "גדוד נהגי הפרדות" – על שם גדוד נהגי הפרדות שהוקם 33 שנים לפני כן, במלחמת העולם הראשונה. יחידות השירות הופעלו בקרבות על הדרך לירושלים, בגליל המערבי, בגליל העליון ובקרבות במרחב הנגב. הן הופעלו כאשר היה מחסור בכלי רכב להעברת אספקה ולפינוי נפגעים ובמקומות שבהם לא יכלו כלי הרכב לעבור. באוקטובר 1948 אוחד שירות בהמות המשא והרכיבה עם שירות הכלבים ועם השירות הווטרינרי, כך שכל היחידות שהפעילו בעלי חיים היו תחת פיקוד אחד. "מחלקת הרובאים" - ספר התורה הבסיסי ללוחמת חי"ר שפירסם אג"ם-מה"ד ב' 1956 - מציין שבלוחמת הרים יש שתי דרכים להנעת האספקה לכוחות הלוחמים ולפינוי נפגעים: באמצעות בהמות משא ובאמצעות סבלים. כפי שצוין בפתחת המאמר, לאחר שנים רבות שבהן לא עשה צה"ל שימוש בבהמות משא, הוא ניסה להפעיל למות בפעילות הביטחון השוטף בצפון, במיוחד במרחב הר דב.¹⁴ כושר העבירות של הלמה בשטחים הרריים קשים עולה על זה של הפרדה, אך למה יכולה לשאת רק מחצית המשקל שיכולה לשאת פרדה. הלמות שימשו כוחות מיוחדים (בעיקר גדודי סיור ואת סיירת אגוז) בפעילות הביטחון השוטף בגבול הצפון במשך כמה שנים. הצבא שכר את הלמות והכשיר אותן לביצוע משימות התובלה בתנאי לחימה.

אותן באפגניסטן. כך הם נהגו גם בעיראק. בהמות משא שנרכשות או שנשכרות אינן מאומנות כמו בהמות המשא האורגניות של היחידות, ולכן הכוחות הלוחמים מתאמנים איתן במשך זמן מה לפני שעושים בהן שימוש בשדות הקרב.

בהמות משא בשירות הכוחות היהודיים בצבא בריטניה, בהגנה ובצה"ל

גדוד נהגי הפרדות - ראשון הגדודים העבריים שהקימו הבריטים במלחמת העולם הראשונה - היה היחידה הצבאית העברית הראשונה שהוקמה מאז נחרב הבית השני. הכוח הורכב ממתנדבים ארץ-ישראלים, ושפת הדיבור בו הייתה עברית. ב-1 באפריל 1915 נשבעו החיילים המתנדבים אמונים לגדוד שקיבל את השם Zion Mule Corps (גדוד הפרדות של ציון). מאוחר יותר הוא כונה גדוד נהגי הפרדות.

הגדוד היה יחידת תובלה שמנתה 650 לוחמים יהודים. מפקדו של הגדוד היה בריטי, קולונל ג'ון פיטרסן, וסגנו היה יוסף טרומפלדור. בשלב מסוים עזב פיטרסן את התפקיד, וטרומפלדור פיקד על הגדוד

במלחמת לבנון השנייה שימשו למות לנשיאת ציוד של הכוחות הלוחמים, אך הפעלתן לא הייתה מוצלחת - בין היתר משום שהן התקשו לעבור בטרוסות ומשום שהכוחות לא היו מיומנים בהובלתן.

בזמן הלחימה. ב-27 באפריל, אחרי שבועיים של אימונים, הצטרף הגדוד למערכה בגליפולי, הוביל אספקה לקווים הקדמיים של הבריטים וזכה להערכת הפיקוד הבריטי. האספקה הועברה בלילות בשירות שנעו מבסיסי הלוגיסטיקה שבעורף אל החפירות שבחזית. הגדוד פונה מגליפולי יחד עם כל הכוחות הבריטיים בעקבות כישלון המערכה

הערות

1. פירוט רב יותר על השימוש שעשו צבאות בעלי חיים במהלך ההיסטוריה ראו: רוברט א' לובוב, **חיות מלחמה - אילוף ושימוש בחיות ככלי מלחמה**, פפירוס, אוניברסיטת תל-אביב, 1982; דן ייב, **בעלי חיים בשירות הביטחון וההגנה 1870-2006**, צ'ריקובר-מבט, 2006
2. "Marines, mules train at Hawthorne", **Joint Munitions & Lethality Life Cycle Management Command (JM&L LCMC) Bulletin**, June 2007, p. 9
3. **Pack Mules, Pickets and Sangars: Mountain Warfare Methods of the Iraqi Army**, www.specialoperations.com/Foreign/Iraq/Mountain.htm
4. עבודה מקפת על המלחמה בין הודו לפקיסטן באזורי ההר ניתן למצוא בספר: Marcus P. Acosta, **High Altitude Warfare: The Kargil Conflict and the Future**, Naval Postgraduate School, Monterey, California, 2003
5. פינוי נפגעים באמצעות פרדות יכול להיעשות באחת משתי הדרכים הבאות:
 - אלונקה שאותה גוררת הפרדה. אלונקה כזאת היא מנשא קשיח בעל גלגל אחד. בצורת הפינוי הזאת יש צורך בלוחם שיצעד מאחורי האלונקה וייצב אותה בהתאם לצורך. את המנשא הזה אפשר לקשור למסוק, וגם לוחמי חי"ר יכולים לשאת אותו.
 - ניתן להעמיס פצוע על גב הפרדה לאורך או לרוחב.
6. יש לציין שההודים לא נשענו רק על בהמות משא להעברת אספקה לכוחותיהם שלחמו בהרים. שיטת הספקה נוספת שהם הפעילו הייתה הנחתה מוקדמת של מאגרי תחמושת, מזון ומים על צירי ההתקדמות המתוכננים של הכוחות. כשהתקדמו הכוחות באותם הצירים, הם נתקלו במאגרים שהוכנו מראש ויכלו להצטייד באספקה לקראת ההתקפה על עמדות הפקיסטנים.
7. Gordon L. Rottman and Stephen Andrew, **Gebirgsjäger - German Mountain Infantry**, Concord, 2007 הספר משופע בתמונות של הכוחות ההרריים הגרמניים במלחמת העולם השנייה. ברבות מהתמונות נראים הכוחות לצד פרדות שממלאות מגוון רחב של משימות.
8. ראו פירוט: **German Mountain Warfare**, Special Series 21, Military Intelligence Division, War Department, U.S. Army, 29 February 1944 פירוט על הלוגיסטיקה מובא בעיקר בעמוד 61. פירוט נוסף ותמונות המראות כיצד נישאו אמצעי הלחימה ראו: Gordon Williamson, **Gebirgsjäger - German Mountain Trooper 1939-1945**, Osprey, 2003, p. 74
9. Larry Sawers, "U.S. Army Procurement of Draft and Pack Animals in the Civil War Era", **Eastern Economic Journal**, Vol. 29, No. 1, Winter 2003, pp. 59-67
10. ראו: **Small Wars Manual**, FM 12-15, 1940, חבורת הזאת ניתן למצוא פירוט על האופן שבו ניתן להיעזר בבהמות משא, כולל טכניקות לקשירת אמצעי הלחימה השונים עליהן.
11. **Special Forces Use of Pack Animals**, FM 3-05.213 (FM 31-27), Headquarters, Department of the Army, June 2004
12. ראו את אחד מקובצי הפקת הלקחים: **Lesson of the Day, Army Pack Animals Operations in OEF, NATO, GCTF, ISAF, MCFI, ABCA**, Unclassified, June 1st 2008
13. **יהב**, עמ' 158
14. **שס**, עמ' 242-244

במלחמת לבנון השנייה שימשו למוות לנשיאת ציוד של הכוחות הלוחמים, אך הפעלתן לא הייתה מוצלחת - בין היתר משום שהן התקשו לעבור בטרסות ומשום שהכוחות לא היו מיומנים בהובלתן. לכן לאחר מלחמת לבנון השנייה הוחלט להפסיק את השימוש בהן.

סיכום

כל הצבאות החשובים - ובהם צבא ארה"ב והצבאות של המדינות הגדולות באירופה - משתמשים בבהמות משא לנשיאת ציוד לחימה ואספקה ולפינוי רפואי. גם ההגנה וצה"ל בעשור הראשון לקיומו הפעילו בהמות משא, שכן יש להן יתרונות רבים: קל להכשירן ולאמנן לביצוע משימות צבאיות, כושר העבירות שלהן עולה על זה של כלי רכב, ואחזקתן זולה.

התחזוקה של כלי רכב קשה ומורכבת הרבה יותר - במיוחד בשדה הקרב - ומחייבת הכנסת בעלי מקצוע מיומנים למרחב הלחימה. יתר על כן, כלי רכב שנתקעו יש לאבטח במקום שבו נפגעו או התקלקלו. אך חשוב מכך: בשטחים קשים והרריים מוגבלת התנועה של כלי הרכב לצירים קיימים בלבד - מה שפוגע קשות ביכולת התמרון של הכוחות הלוחמים.

לעומת זאת כלי רכב מהירים הרבה יותר מבהמות משא, והם יכולים לשאת הרבה יותר אספקה. יתר על כן, הפעלת בהמות משא מחייבת

בחינת היתרונות והחסרונות של השימוש בבהמות משא מובילה למסקנה שהן כוח משלים חיוני למערך הלוגיסטי הממונע

הקמה של מערך לוגיסטי מיוחד לטיפול בהן, לאימונן ולאיומן הכוחות בהפעלתן. כמו כן יש להביא בחשבון שגם הן זקוקות ל"תחזוקה": מזון, מים וטיפול וטרינרי במקרה הצורך.

בחינת היתרונות והחסרונות של השימוש בבהמות משא מובילה למסקנה שהן כוח משלים חיוני למערך הלוגיסטי הממונע וכי בנסיבות מסוימות הן יעילות הרבה יותר גם מ"סבלי החי"ר" החדשים שהולכים ונכנסים לשירות.

לדעתי, יש להקים יחידת בהמות משא שתוכל לתת מענה למבצעי בט"ש שונים ברגיעה וכן ללחימה בשטחים הרריים. יחידה כזאת ניתן יהיה להכפיף - כולה או בחלקה - לעוצבות המתמרנות בהתאם למשימות המוטלות עליהן. בעיתות שגרה ואימונים תהיה היחידה עצמאית, אך עם הכפפתה לעוצבה כלשהי, היא תהיה נתונה לפיקודו של קצין הלוגיסטיקה העוצבתי. זה יפעילה בהתאם לצורכי העוצבה. את הסד"כ של יחידת בהמות המשא יש לקבוע בהתאם להערכת המשימות הלוגיסטיות שצפויות לצה"ל בשטחים הרריים ובשטחים שבהם העבירות קשה במיוחד. היחידה הבסיסית צריכה למנות 12-18 פרדות ר"ר-6 מובילים (מוביל אחד לכל שלוש פרדות). יחידה כזאת יכולה למלא את צרכי הלוגיסטיים של גדוד (בכל סבב היא נושאת עד 2.3 טונות אספקה).